

Munkanélküliség által érintettek, 2012

A tartalomból

- 1 Bevezető
- 1 A munkanélkülivé válás valószínűségét befolyásoló néhány tényező
- 3 A sikeres munkakeresés formája
- 4 A munkanélkülivé válás esetén gyakori munkakeresési stratégiák és a megkérdezettek véleménye az ellátási rendszerről

nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy nőtt a munkanélküliséget megpasztalók aránya. 2007-ben a munkanélküliség által érintettek (vagyis azok, akik korábban már voltak munkanélküliek, vagy a kikérdezés időszakában annak minősültek) a 19–64 évesek 28,7%-át jelentette, 2010-ben arányuk 29,8%, 2012 I. negyedévére már 30,7%-ra változott. A vizsgált korosztályban a munkanélküliség által érintettek arányának növekedésével párhuzamosan nőtt a munkanélküliség kivédését segítő eszközrendszer elfogadottsága. A munkanélküliség által érintettek arányában éppúgy, mint a választható eszközök elfogadási valószínűségében jelentősek a különbségek: nem, iskolai végzettség, lakóhely, vagy akár életkor szerint.

Bevezető

A munkaerő-felméréshez kapcsolt kérdések segítségével először 2007 IV. negyedévében mértük fel a munkanélkülivé válás valószínűségét. A modul a diszkriminációs kérdésblokkal együtt 2010 és 2012 I. negyedévében némi – az alapkérdéseket nem érintő – módosítással a 19–64 éves népesség körében megismételtük.

A 2007. évi felvétel óta eltelt időszakban a magyar gazdaságnak meg kellett küzdenie a munkaerőpiacra is áttérjedő válság következményeivel, ami

A munkanélkülivé válás valószínűségét befolyásoló néhány tényező

Az egyének munkaerő-piaci pozícióját legerősebben az iskolai végzettség befolyásolja. Így nem meglepő, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségűek az átlagnál nagyobb valószínűséggel tapasztalják meg a munkanélküliséget. Eltekintve a munkaerőpiacon csak kis számban jelenlévő befejezett általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők csoportjától, a legalacsonyabb (legfeljebb általános iskolai) és a legmagasabb (felsőfokú)

1. tábla

A 19–64 éves népességből a munkanélküliség által érintettek aránya legmagasabb iskolai végzettség szerint

Legmagasabb iskolai végzettség	Volt már munkanélküli			Munkanélküliség által érintettek összesen	Soha		A kiegészítő felvételre válaszoló népesség	fő
	egy alkalommal,	több alkalommal,	és jelenleg is az		nem dolgozott	nem volt munkanélküli		
	de jelenleg nem az							
								%
2007								
8 általánosnál alacsonyabb	5,7	7,7	20,6	34,0	23,7	42,4	100,0	84 508
8 általános	12,7	11,2	14,4	38,3	8,4	53,3	100,0	1 145 214
Szakiskola vagy szakmunkásképző	16,8	9,8	9,5	36,1	1,4	62,5	100,0	1 778 789
Gimnázium	10,7	3,8	4,3	18,8	23,6	57,7	100,0	740 878
Szakközépiskola	15,1	5,7	5,6	26,4	3,8	69,8	100,0	1 316 515
Felsőfok	9,4	2,4	3,3	15,1	1,6	83,3	100,0	1 025 552
Összesen	13,5	7,2	8,0	28,7	6,3	65,0	100,0	6 091 456
2010								
8 általánosnál alacsonyabb	6,1	8,9	24,5	39,5	23,0	37,5	100,0	80 969
8 általános	11,3	9,9	19,4	40,6	9,0	50,4	100,0	1 102 700
Szakiskola vagy szakmunkásképző	15,7	9,0	14,0	38,7	1,1	60,2	100,0	1 707 093
Gimnázium	9,3	3,3	6,4	19,0	21,5	59,5	100,0	768 935
Szakközépiskola	13,2	5,5	8,3	27,0	2,9	70,1	100,0	1 350 141
Felsőfok	8,9	2,3	4,6	15,8	1,3	82,9	100,0	1 109 619
Összesen	12,2	6,4	11,2	29,8	5,8	64,3	100,0	6 119 457
2012								
8 általánosnál alacsonyabb	3,8	9,2	32,3	45,2	22,6	32,2	100,0	77 267
8 általános	10,6	11,7	21,4	43,8	9,5	46,7	100,0	1 043 859
Szakiskola vagy szakmunkásképző	14,7	11,2	13,6	39,5	1,1	59,3	100,0	1 685 855
Gimnázium	8,6	4,2	6,9	19,8	22,5	57,8	100,0	761 703
Szakközépiskola	12,6	6,2	8,5	27,2	3,5	69,3	100,0	1 357 132
Felsőfok	9,7	2,7	4,7	17,1	1,6	81,3	100,0	1 230 936
Összesen	11,6	7,6	11,4	30,7	6,1	63,2	100,0	6 156 752

iskolai végzettségűek között a munkanélküliség által érintettek arányában mintegy 2,5-szeres a különbség. (Az előbbi csoportba tartozók 43,8, az utóbbiba tartozók 17,1%-a volt már legalább egy alkalommal munkanélküli 2012 I. negyedévében.) A legfeljebb az általános iskola 8. osztályát (vagy még azt sem) végzetek körében a megfigyelt időszakban folyamatosan és jelentős mértékben nőtt azok aránya, akik több alkalommal voltak munka-

nélküliek, illetve azoké, akik jelenleg is azok. A szakmunkásképzőt, szakiskolát végzetek körében a munkanélküliség által érintettek aránya 39,5%. A szakközépiskolát végzetek valamivel több mint 27%-a volt már munkanélküli. A gimnáziumi végzettségűek között viszonylag nagy számban vannak a felsőfokú tanulmányokat folytató és munkaerő-piaci tapasztalattal még nem rendelkező fiatalok.

2. tábla

A 19–64 éves népességből a munkanélküliségi érintettsége legmagasabb iskolai végzettség és nemek szerint, 2012

Legmagasabb iskolai végzettség	Volt már munkanélküli			Munkanélküliség által érintettek összesen	Soha		A kiegészítő felvételre válaszoló népesség	
	egy alkalommal,	több alkalommal,	és jelenleg is az		nem dolgozott	nem volt munkanélküli		
	de jelenleg nem az							
							%	fő
Nő								
8 általánosnál alacsonyabb	2,7	9,2	29,2	41,1	24,3	34,6	100,0	45 099
8 általános	11,3	10,2	17,8	39,3	9,6	51,0	100,0	590 862
Szakiskola vagy szakmunkásképző	14,9	10,6	13,0	38,5	1,6	59,9	100,0	603 519
Gimnázium	10,0	4,3	6,8	21,1	19,9	59,0	100,0	478 955
Szakközépiskola	12,6	6,2	8,4	27,2	3,1	69,7	100,0	717 239
Felsőfok	10,1	2,8	4,7	17,6	1,6	80,8	100,0	707 751
Összesen	11,7	6,8	10,3	28,8	6,5	64,7	100,0	3 143 425
Férfi								
8 általánosnál alacsonyabb	5,3	9,1	36,5	50,9	20,2	28,9	100,0	32 168
8 általános	9,7	13,7	26,2	49,7	9,3	41,0	100,0	452 997
Szakiskola vagy szakmunkásképző	14,5	11,6	13,9	40,0	0,9	59,0	100,0	1 082 336
Gimnázium	6,3	4,0	7,2	17,5	26,9	55,7	100,0	282 748
Szakközépiskola	12,6	6,1	8,5	27,2	4,0	68,8	100,0	639 893
Felsőfok	9,1	2,5	4,7	16,3	1,6	82,1	100,0	523 185
Összesen	11,6	8,4	12,6	32,7	5,6	61,8	100,0	3 013 327

A munkanélküliség területi különbségeit markánsan tükrözi a munkanélküliség által érintettek aránya. A Budapesten, Pest, illetve Győr-Moson-Sopron megyékben élő 19–64 évesek több mint 72%-a még soha nem volt munkanélküli (emellett átlagosan 4–6%-uk még soha nem is dolgozott). Ezzel szemben Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében 51,5, Nógrád

megyében 52,2, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében csak 52,4% ez az arány, de emellett meglepően magas Tolna megyében is, 53,2%. Ezekben a megyékben – Tolna megye kivételével – jelentős azok aránya, akik már többször voltak munkanélküliek, beleértve a jelenleg is munkanélkülieket.

3. tábla

A 19–64 éves népességből a munkanélküliségi érintettsége megyék szerint, 2012

Megye	Volt már munkanélküli			Munkanélküliség által érintettek összesen	Soha		A kiegészítő felvételre válaszoló népesség	
	egy alkalommal,	több alkalommal,	és jelenleg is az		nem dolgozott	nem volt munkanélküli		
	de jelenleg nem az							
	%							
Budapest	9,1	3,4	9,0	21,5	6,2	72,4	100,0	1 070 454
Baranya	14,9	9,8	15,8	40,5	3,9	55,6	100,0	237 327
Bács-Kiskun	13,2	10,9	11,3	35,4	7,2	57,4	100,0	325 120
Békés	15,8	9,4	11,6	36,8	6,8	56,3	100,0	211 905
Borsod-Abaúj-Zemplén	11,1	10,1	17,4	38,5	9,1	52,4	100,0	411 287
Csongrád	10,5	7,5	7,6	25,7	7,0	67,3	100,0	266 842
Fejér	13,6	7,6	10,6	31,8	4,0	64,2	100,0	264 678
Győr-Moson-Sopron	11,8	5,2	5,7	22,6	4,3	73,1	100,0	280 956
Hajdú-Bihar	14,0	6,7	15,8	36,6	9,2	54,2	100,0	337 103
Heves	13,6	9,1	13,9	36,6	7,7	55,7	100,0	184 848
Komárom-Esztergom	15,6	7,5	7,7	30,7	1,5	67,8	100,0	190 387
Nógrád	11,1	12,0	18,1	41,1	6,7	52,2	100,0	120 896
Pest	7,6	5,3	8,7	21,7	5,5	72,9	100,0	782 607
Somogy	10,5	9,3	15,2	35,1	8,2	56,7	100,0	187 442
Szabolcs-Szatmár-Bereg	11,2	12,9	17,8	41,9	6,6	51,5	100,0	347 683
Jász-Nagykun-Szolnok	10,0	9,9	13,1	33,0	4,9	62,1	100,0	233 439
Tolna	18,8	12,1	11,2	42,2	4,6	53,2	100,0	144 012
Vas	17,9	6,7	6,8	31,4	2,2	66,3	100,0	161 981
Veszprém	11,6	8,1	9,9	29,6	6,0	64,4	100,0	220 990
Zala	14,8	8,3	11,3	34,5	5,7	59,8	100,0	176 794
Összesen	11,6	7,6	11,4	30,7	6,1	63,2	100,0	6 156 751

Az életkor és az érintettség között enyhe fordított irányú kapcsolat áll fenn, azaz az előzetes várakozásokkal ellentétben a fiatalok és középkorúak eddigi életpályájuk során gyakrabban váltak munkanélkülivé, mint az idősebbek. A párkapcsolatban élő 2526 ezer 19–64 éves közül azok, akiknek párja jelenleg foglalkoztatott, 28,3%-a volt már munkanélküli, a munkanélküli-vel együtt élők esetében ez az arány 44,6%, míg az inaktív házaspár- vagy élettárs esetén 30,1% volt.

A sikeres munkakeresés formája

Akik korábban munkanélküliek voltak, a modul keretében beszámoltak arról is, hogy milyen módon jutottak újra munkához. Az informális háló

erősségét jól jelzi, hogy az 1184 ezer érintett (ennyien voltak azok a 19–64 évesek, akik korábban munkanélküliek voltak, de jelenleg nem tartják magukat annak) 46%-a ismerősei, rokonai, barátai segítségével talált munkát. További 24,6% maga keresett meg munkáltatókat, 8,6%-uk a munkaügyi szervezeten keresztül, míg 8,4% hirdetés révén helyezkedett el. Az iskolai végzettségi skála két szélén (azaz a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, illetve a felsőfokú végzettségűek körében) a leggyengébb a rokon, baráti kapcsolat szerepe az elhelyezkedésnél, de míg az alacsony végzettségűeknél ezt a munkaügyi szolgáltatás intenzívebb igénybevétele pótolja, a diplomások esetében az egyéni kezdeményezésnek (hirdetés, illetve közvetlen kapcsolatfelvétel a munkáltatókkal) van relatíve nagyobb súlya.

4. tábla

A 19–64 éves munkanélküliség által érintett* népesség megoszlása aszerint, hogy milyen módon talált munkát nem és legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2012

Legmagasabb iskolai végzettség	A munka megtalálásának módja						Nem talált munkát	A munkanélküliség által érintett ^{a)} 19–64 éves népesség
	ismerősök, rokonok, barátok segítségével	a munkaügyi központ kirendeltsége révén	maga lépett kapcsolatba munkáltatókkal	hirdetett, hirdetést olvasott	egyéb módon	összesen		
%								
Együtt								
8 általános vagy alacsonyabb	41,1	13,7	23,2	5,1	4,1	87,2	12,8	100,0
Szakiskola vagy szakmunkásképző	48,2	8,9	25,4	6,1	5,4	94,0	6,0	100,0
Gimnázium	48,5	5,0	23,7	10,2	6,4	93,8	6,2	100,0
Szakközépiskola	49,1	5,2	23,9	11,0	6,4	95,6	4,4	100,0
Felsőfok	41,0	7,5	26,5	14,9	6,8	96,6	3,4	100,0
Összesen	46,0	8,6	24,6	8,4	5,6	93,2	6,8	100,0
Férfi								
8 általános vagy alacsonyabb	41,5	15,6	26,3	4,2	4,3	91,8	8,2	100,0
Szakiskola vagy szakmunkásképző	49,6	8,3	25,8	5,9	6,2	95,7	4,3	100,0
Gimnázium	55,0	4,5	18,1	13,9	5,5	97,0	3,0	100,0
Szakközépiskola	51,6	4,8	24,4	10,5	6,1	97,4	2,6	100,0
Felsőfok	41,8	7,8	27,0	14,6	6,6	97,9	2,1	100,0
Összesen	48,0	8,7	25,3	7,8	5,8	95,6	4,4	100,0
Nő								
8 általános vagy alacsonyabb	40,8	12,1	20,6	5,9	3,9	83,3	16,7	100,0
Szakiskola vagy szakmunkásképző	45,6	10,0	24,6	6,4	4,1	90,7	9,3	100,0
Gimnázium	45,8	5,2	26,1	8,6	6,8	92,4	7,6	100,0
Szakközépiskola	46,9	5,5	23,4	11,3	6,8	93,9	6,1	100,0
Felsőfok	40,5	7,3	26,2	15,1	6,8	95,8	4,2	100,0
Összesen	44,0	8,4	23,9	9,1	5,4	90,8	9,2	100,0

a) Munkanélküliség által érintett, jelenleg azonban magát munkanélkülinek nem valló népesség.

Kissé meglepőnek tűnik, hogy az ismerősi, baráti segítséggel történő sikeres elhelyezkedés aránya a kedvezőbb munkaerő-piaci helyzetű területeken: Budapesten, Fejér, Győr-Moson-Sopron, Pest megyékben magasabb. Ez valószínűleg abból következik, hogy itt nagyobb arányban rendelkeznek az érintettek jó munkaügyi kapcsolatokkal rendelkező ismerősökkel, rokonokkal. A munkaügyi szervezetnek a szerepe – ami az országos adatok szerint összességében szerénynek tekinthető – a nagyarányú munkanélküliség jellemezte megyékben: Borsod-Abaúj-Zemplén, Nógrád és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben a legintenzívebb, de feltételezhető, hogy nem a piaci szervezetekhez történő sikeres kiközvetítés, hanem a támogatott foglalkozási lehetőségek vannak túlsúlyban.

A munkanélkülivé válás esetén gyakori munkakeresési stratégiák és a megkérdezettek véleménye az ellátási rendszerről

Míg 2007 és 2010 között a munkanélkülivé válás esetén követhető stratégiákat választók aránya alig változott, a 2012. évi felvétel azt mutatja, hogy nemcsak összességében emelkedett a megkérdezettek hajlandóság-

ga, de ezen belül egyes alternatívák népszerűségének növekedése is jóval az átlag fölötti volt. A leginkább vállalható lépés ugyan továbbra is az alkalmi munka, melyet a képzések követnek (átképzés, új szakma vagy végzettség elsajátítása, nyelvtanulás). Ezeket száz megkérdezettből 1–2 fővel többen választanák most, mint két évvel korábban. Ennél azonban jelentősebb elmozdulás következett be az ún. mobilitási alternatívák esetében. Száz megkérdezett közül az országon belüli költözést 23 helyett 29 fő, míg a külföldi munkavállalást 23 helyett 31 jelölte meg. Az utóbbi népszerűségének növekedéséhez több tényező járult hozzá:

- nem történt lényegi változás a (nem támogatott) munkák piacán, sőt a fiatalok számára a munkába állás egyre nehezebb (a nyugdíjba vonulás kitolódása kereslet-csökkenő, ráadásul az ifjúsági munkaerő-kínálat struktúrája sem feltétlenül találkozik a munkáltatók igényeivel). A családi kötöttségektől többnyire mentes – gyakran még tanulmányaik befejezése előtt álló – 19–24 évesek az átlagnál kétszer gyakrabban vállalnák a külföldi munkát (100-ból 62). A 25–29 évesek közül 51, a 30–34 évesekből 43-an jelölték meg ezt az alternatívát, míg a közép- és idősebb generációk migrációs hajlandósága – úgy a belföldi, mint a külföldi esetében – az átlagnál kisebb;

• 2012-ben többen dolgoztak külföldön, mint bármely korábbi évben, s így nőtt azok száma is, akik első kézből kaptak információt – és kedvet – erről a lehetőségről. Nem véletlen, hogy az ország nyugati megyéiben (Vas, Győr-Moson-Sopron) 100 megkérdezett közül 47, illetve 43 fő vállalna külföldön munkát. (Viszont itt igen alacsony azok aránya, akik az ország más részébe költöznének.)

A különböző megoldások iránti fogékonyság legszorosabb kapcsolatot az életkorral mutat, de a stratégiák közötti választás függ az iskolai

végzettségtől is. (A gimnáziumi végzettségűek itt is rendhagyó mintát követnek, mivel esetükben jelentős a jelenleg felsőfokú tanintézetet látogató fiatalok aránya, akik életkorukból következően is az átlagosnál nyitottabbak a radikálisabb változtatásra.) Megállapítható, hogy életkortól, lakóhelytől, iskolai végzettségtől függetlenül – legalábbis a szándék kinyilvánításának szintjén – a férfiak aktívabbak a munkakeresésben.

5. tábla

A 19–64 éves népesség munkanélkülivé válása esetén elképzelhetőnek tartott stratégiái

Megnevezés	Elképzelhetőnek vélt stratégia munkanélkülivé válás esetén						
	elköltözés az ország más részébe, ha ott ajánlanának munkát	külföldi munkavállalás	tanfolyamon, átképzésen részvétel az ismeretek bővítése érdekében	(újabb) végzettség, (újabb) szakma szerzése	nyelvtanulás	alkalmi munkavállalás	egyéb
	100 főre vetítve						
	Év						
2007	22	24	55	43	33	52	3
2010	23	23	53	43	32	57	3
2012	29	31	56	44	34	59	3
	Legmagasabb iskolai végzettség szerint, 2012						
8 általánosanál alacsonyabb	14	9	16	10	5	64	4
8 általános	21	20	39	27	15	70	2
Szakiskola vagy szakmunkásképző	23	27	52	36	22	69	3
Gimnázium	41	46	65	58	50	50	2
Szakközépiskola	30	33	65	52	39	56	3
Felsőfok	36	36	64	54	52	42	4
Összesen	29	31	56	44	34	58	3
	Nemenként						
Férfi	32	37	55	43	33	61	3
Nő	26	25	57	45	34	56	3

A 2012. évi kérdőíven új alternatívaként már szerepelt a közmunka elfogadása is. Ezt, mint a munkanélküliség esetén választható megoldást, száz megkérdezettből 34 jelölte be. Az érettségizettek és a felsőfokú végzettséggel rendelkezők számára ez nem volt igazán elfogadható megoldás, viszont a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők az alkalmi munkavállalás mellett ezt választották a leginkább elképzelhető kitérés stratégiának.

2007-hez képest jelentősen nőtt a felnőtt lakosság körében azok aránya, akik a munkanélküli-támogatások összegét túl alacsonynak ítélték, úgy nőtt 65,3-ról 72,7%-ra az elégedetlenek aránya, hogy van olyan

megye, ahol ez az arány már 85% körüli). A munkanélküli-ellátórendszer az érintettek 55,6%-a így is alkalmasnak tartja arra, hogy munkára ösztönözzön, és csak 25%-uk véli úgy, hogy az határozottan gátja az aktívabb munkakeresésnek.

Érdekes módon a kikérdezés idején munkanélkülinek számítók a teljes sokaságra jellemzőnél szélsőségeesebb álláspontot képviseltek. Így az átlagosnál 4 százalékponttal magasabb volt azok aránya, akik teljes mértékig ösztönöznek tartják a jelenlegi rendszert, de 6 százalékpontos különbség volt a másik póluson is, azaz azok körében, akik szerint a rendszer egyáltalán nem ösztönzi az álláskeresést.

További információk, adatok (linkek):

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

judit.lakatos@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6204

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu